

دو سند در مورد کتابخانه ناصریه هند

* به کوشش: عبدالله غفرانی

توضیح

کتابخانه ناصریه هند، یکی از آثار جاودانه‌ای است که از خاندان صاحب عبقات بر جای مانده است. این کتابخانه، دهها سال، از زمان علامه سید محمد قلی لکهنوی (پدر میر حامد حسین) تا چند نسل پس از او، همواره با تلاش‌های دانشوران این خاندان، راه ترقی و تکامل پیموده و خود، منشأ برکات فراوانی بوده است.

درباره این کتابخانه و سیر تحولات آن، در جای دیگری باید به تفصیل سخن رود. در اینجا دو سند درباره این کتابخانه می‌آید، که شامل دو یادداشت است که پنجاه سال پیش، علامه امینی صاحب الغدیر و فرزند دانشمند ایشان آیت الله حاج شیخ رضا امینی در دفتر یادبود کتابخانه نوشته‌اند و توسط حجۃ الاسلام شیخ عبدالله غفرانی در اختیار فصلنامه سفینه قرار گرفته است. لطف ایشان را سپاس می‌گزاریم و آرزوی توفیق روزافزون برای ایشان داریم.

فصلنامه سفینه

---

* کتابشناس و پژوهشگر، مشهد مقدس.

سندي اول - يادداشت علامه امينی

كان مكتبة الناصرية العاشرة في هوا جس ضمیری مثل ما أعظمها و أكبرها، منذ وقفت على تأليف مؤسسيها، ابطال العلم و حجج المناظرة و آيات الحجاج و أعلام الدين و رجال المذهب، من «تشييد المطاعن» و «عقبات الانوار» و «استقصاء الإفحام»، الى آثار و مآثر خالدة مع الأبد، المزدانة بها مكتبات الدنيا.

و كنت أغدو وأروح، و شوقى اليها فادح، انتهز الفرصة، و أتسوّف حيناً بعد حين، إلى أن أتيح لى السفر الى ديار الهند و زيارة مكتباتها المفخمة بالتفاسير و الثقل، متأثراً من الله العزيز، و له الشكر و ألف شكر.

فبدأت بزيارة هذه المكتبة الظاهرة، وألقيت عصا السير في لكهنو، شهر رمضان من سنتنا هذه ۱۳۸۰، فعدوت أختلف إليها و أصرف دون الإستثمار من حقها اليابع، ليلى و نهاری. وأقضى في البحث عمّا فيها من الشّعر الشخصي جلّ وقتى. فوجدت لها ثروة علمية طالية إسلامية يتباھي بها جمعتها يد الهمة الفعّال و القدرة و الكرامة - و لا حول و لا قوّة الاّ بالله - فما شاهدت طيلة حياتي الآن مع كثرة ما رأيت من المكتبات الحافلة في أمصار الشرق وأرجاء البلاد الإسلامية مكتبة لهذه لتفاسير الآثار و نوادر الأسفار، حاوية للتراث العلمي من شتّات كلّ علم و فن.

و إنّي وإن اقدر جداً جميع مكتبات الهند، و تعجبني مكتبة جامعة عليگر و رامپور و پتنه، و في كلّ منها نوادر و درر و غرر تخصّ به، و فيها آثار قيمة في نواميس الإسلام المقدس و مآثر باقية انتجه يمني السلف الفطاحل، غير أنّ مكتبة الناصرية هي أعظمها خطراً و أجمعها اثراً و أهمّها مكانة.

سلام الله على سلف صالح أنسها و على خلف بارّ يقيم أودها و يدير شؤونها و يتحفظ عليها و يبذل الجهد في توطيدها.

و الذي يورث الهمّ و يجلب الغمّ، ذهول هذه الأمة المسلمة الذاهلة عن صالحها عن العناية بهذه المكتبة الفخمة و بغيرها من المكتبات في هذه المدن الحارّ جوها، البارد

أهلها.

و لعمرى لو كان شطر من هذه الآثار فى إحدى مكتبات الغرب، ل كانت الدنيا ملأة بضحب الدعاية إليها و نعرات الإعتزاز بها و التفاني دونها و إذاعة إكبارها و إعظامها، وكانت تأخذ فى المجتمع العلمي الثقافى العالمى أهمية كبرى يشغل ذكرها صفحات الصحف، و يقسم هديتها الجرائد و المجلات، و تسمع أذن الدنيا ب أنها من الإذاعات العالمية، غير أنها بيدنا، و نحن نحن، و حظنا فى الملا مفهوم محدود فى فميماء و هل ينطق من فيه ماء؟

فأسأل المولى سبحانه أن يقيض لها من الأمة من يشعر قيمة هذه الثروة الغالية، و يحمل بين جنبيه روح العمل و نشاط النهضة و الحركة العلمية، و السعى وراء صالح الأمة ليقوم بواجب خدمتها حتى يتأنّى لرّواد الفضيلة الأخذ من هذه الذخائر الثمينة التي فيها الحياة الروحية و تقدّم الإنسانية السامية، و رقّ أبناء القرآن الكريم و إعلاء كلمة التوحيد كلمة العدل و الصدق، و ليس عملى الله بعزيز، و الحمد لله أولاً و آخرًا.

الأحرى عبد الحسين أَحمد الأميني النجفي

١٣٨٠ ذي قعده الحرام

اسناد و متون

سند دوم: يداداشت آیت‌الله رضا امینی

در این موقع که به ملازمت رکاب خداوندگار معظم پدر بزرگوارم حضرت آیت‌الله امینی مفتخر گشته و به مملکت پهناور هندوستان مسافرت نمودم، مدت یک ماه در لکھنؤ توقف نموده و از گنجینه با عظمت کتابخانه ناصریه -که نتیجه عمر گرانهای مجاهدین دین حامیان شریعت مبین مرتضوی، رضوان جایگاه مرحوم یگانه بحائمه علامه مذهبی آقای سید محمد قلی و پیشوای مقدس شیعه آیت‌الله سید میرحامد حسین و سیدنا المجاحد سید ناصر حسین أعلى الله درجاتهم الرفیعه -بهره‌مند گشته و قسمت مهم کتب خطی و چاپی آن را زیارت نمودم. الفاظ را کوتاه‌تر از آن می‌پندارم که تواند وصف این ذخیره با جلال را بیان

نمایند. چه عمر شریفی را که آن پیشوایان با جهاد علمی و عملی سپری، نمودند بدین ناحیه بیش از همه پی بردنده که اجتماع و نسل آینده - که رهین و سرافراز با خدمات آن ذوات طاهره است - احتیاج مبرمی به کتاب داشته و در هر آنی نیازمند سلاح و غذایی روحی خواهد بود، و همه گاه کلمهٔ شریفهٔ مولیٰ امام صادق سلام الله علیه که می‌فرماید: «احتفظو / بکتبکم فانّکم سوف تحتاجون اليها» ممثل نظر آن بزرگواران بوده. لذا جهت تأمین و سدّ این ناحیه که ارتباط کلی با زندگانی روحی هر ملت و قومی داشته و مایهٔ افتخار و میاهات آنان است، عمر مقدس خود را با شکنجهایی جسمی و روحی سر رسانیده و یک سلسلهٔ تأليف پربها که روح افزای سخن هر دانشمند و جلوهٔ بخشندهٔ کتابخانه‌های جهان و در ابحاث علمی و مذهبی که دارا است، لا یأتیه الباطل من بین یدیه، به عالم تشیع تقدیم، و این کتابخانه با شکوه را برای خدمت به عالم علم و انسانیت به ملت خود به رسم یادگاری به یادبود گذاشتند. و اکنون جای عزّت و افتخار است که رادر مرد غیور، فخر الاعیان و الاشراف نصیرالمُلّة والدین جناب آقا‌ی سید نصیر عبقاتی و حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین علامهٔ بزرگوار آقا‌ی سید محمد سعید عبقاتی کمر همت بسته و در تшиید و توسعهٔ این مؤسسه با عظمت، عمر گران‌بهای خود را صرف نموده و بما او تو من قوّة، در پیشرفت آن به ارزانی جان بخشش می‌نمایند. از پیشگاه حضرت ایزد متعال، موقیت و تأیید را قرین صحت و سلامتی، مر آن ذوات محترم و بیداری از خواب غفلت و احساس به أداء واجب را مر ملت مسلمان همواره خواستارم.

مدیر کتابخانه (مکتبه‌الامام امیرالمؤمنین علیه السلام العاشر)

۲۴ ذی‌قعده ۱۳۸۰ هـ رضا امینی نجفی

۱۹۶۱/۵/۱۰ آل (الغدیر)

دستخط علامه امینی ۱

دستخط علامه امینی ۲